

V letu podgane – Annus horribilis 2020

Prolog

21. novembra 2019 je bila gostja Blaznikovega večera prof. **dr. Zvonka Zupanič Slavec**, dr. med. in predstojnica Inštituta za zgodovino medicine Medicinske fakultete v Ljubljani. Predavala je o španski gripi, najstrašnejši pandemiji v vsej zgodovini človeštva. Izbruhnila je v zadnjem letu 1. svetovne vojne, smrtonosno je kosila še v letu po njej in skupaj pomorila od 50 do 100 milijonov ljudi po vsem svetu! Na predavanju se je potrdilo, da je imel skoraj vsakdo od navzočih v družinskem krogu koga, ki ga je vzela ta strašna bolezen.

Pa vendar se mi je takrat zdelo, da gre za neko zelo oddaljeno, temačno temo.

Zares, prav nihče se ni dosti oziral na besede profesorice, da se pandemija takšnih razsežnosti lahko ponovi na vsakih 100 let. Zunaj je že sijala svetloba praznično osvetljenega mesta. In nikogar niso vznemirjale novice o pojavu neznane-ga virusa v nekem oddaljenem kitajskem kraju.

Varljivo zatišje

Leto 2020 se je začelo v spokoju in veselju. V Aleji zaslužnih Ločanov smo 23. januarja odkrili spomenik **Mariji Bračko**, zdravnici, ki je postavila temelje loškemu osnovnemu zdravstvu, in častni občanki Občine Škofja Loka. Obeležje z njeno podobo se je v aleji pridružilo trinajstim zaslužnim Ločanom; kot prva ženska v vrsti zaslužnih je tej zeleni mestni ulici vtisnila nov značaj, dopolnila pa je tudi njeno ime – poslej se imenuje Aleja zaslužnih Ločank in Ločanov. Toda mar je bilo dejstvo, da smo obeležje postavili predani zdravnici, že tudi (nezavedna?) slutnja nadaljnega poteka leta, ki se je komaj začelo?

Tudi pripovedovalski cikel, poimenovan **Pripovedke ob peči**, ki se je odvijal v Škoparjevi bajti, se je začel z zgodbami junakinj, ki ne čakajo, da se jim usoda zgodi, ampak jo pogumno in včasih tudi predrzno vzamejo v svoje roke ...

V mestni Galeriji Ivana Groharja pa so postavili intermedijsko razstavo kiparja, restavratorja in sodobnega (inter)medijskega umetnika **Tomaža Furlana** *Zajtrk na jutranjem vlakcu II*. Kot bi slutili, da bosta – za nekaj časa – ena poslednjih.

Dogajanje v mestu je sicer sledilo ustaljenemu koledarskemu ciklu. Osrednjo proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku sta pripravila Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka in JSKD Škofja Loka. Uprizorili so bralno izvedbo *Visoške kronike* v izvedbi **Ludvika Kaluže** in jo pospremili z glasbo iz 17. in 18. stoletja.

Dan kasneje smo v Sokolskem domu odprli razstavo **Pavla Florjančiča**, slikarja in Groharjevega nagrajenca. V galeriji pa je potekala predstavitev imenitne monografije slikarja in profesorja **Franca Novinca**.

S predstavitvijo tretje številke mednarodnega pasijonskega zbornika *Pasijonski almanah 3/Passionis Annuarium 3*, uvodom v Dneve Škofjeloškega pasijona, se je že napovedoval vstop v jubilejno pasijonsko leto 2021. Osrednja tema tokratne številke zbornika je bila priključitev Škofje Loke **Evropski mreži za praznovanje velikega tedna in velike noči**, novemu mednarodnemu združenju. Prvotno španskemu združenju, ki je povezovalo andaluzijska mesta, so se pridružile še nekatere druge mediteranske države. Z včlanitvijo Škofje Loke se z območja Sredozemlja razširja v Srednjo Evropo. Škofja Loka tako resnično postaja križpotje evropskih pasijonskih poti.

Na začetku Pasijonskih dni še nismo vedeli, da bodo ti kar trajali, da bo to čisto posebna velika noč in bo pred njo še dolga temna noč velikega petka ...

V Loki sta se konec februarja odvili še dve tradicionalni zimsko-športni prireditvi, brez katerih si do tedaj tudi nismo znali predstavljati vrhunca zime v Škofji Loki: **20. Mednarodno tekmovanje v smučanju po starem** in že **45. Pokal Loka**. Za odprtje tekmovanja na Trgu pod gradom je v – tako se je zdelo – olimpijskem letu poskrbel **Bogdan Gabrovec**, častni pokrovitelj 45. Pokala Loka in predsednik Olimpijskega komiteja Slovenija – Združenja športnih zvez.

Na Osnovni šoli Jela Janežiča so februarja pripravili dve računalniški tekmovanji za šole s prilagojenim programom – **Z računalniki skozi okna** in **Z miško v svet**. Organizira ju Zveza za tehnično kulturo Slovenije (ZOTKS) v okviru Festivala inovativnih tehnologij. Prvo od omenjenih tekmovanj je letos praznovalo dvajsetletnico. Pri ZOTKS so poudarili, da jim vsa ta leta tekmovanj ne bi uspelo izvesti brez podpore in sodelovanja OŠ Jela Janežiča in vseh štirih občin na Loškem. Zato so na zaključni slovesnosti poleg priznanj najboljšim tekmovalcem zlati priznanji ZOTKS podelili tudi ravnateljici **Marjeti Šmid** in idejni vodji tekmovanja **Andreji Gorše**; vsem sodelujočim občinam – tudi naši –so podelili srebrna priznanja ZOTKS.

Ko je na slovesnosti ob zaključku tekmovanja župan Tine Radinja svoj nagovor zaključil z napovedjo: »*Prihodnost je težko napovedovati, a vemo, da bo digitalna.*«, nismo niti slutili, da se bo le-ta tako hitro uresničilo. Na zaključni prireditvi v Sokolskem domu je mlade tekmovalce s predstavo *Maček Muri* razveselila **Neca Falk**.

Učenke in učenci OŠ Jela Janežič so s proslavo, kulturnim programom, ki ga je navdihnili več kot stoletje stara pesem *Kruh in vrtnice*, skupaj s svojimi mentorji prav tam ob mednarodnem dnevu žensk razveselili številne obiskovalke. Slavnostna govornica je bila **prof. dr. Mirjana Nastran Ule**, ki je svojo mladost preživela prav v Škofji Loki.

Ta prireditev je bila ena zadnjih večjih javnih prireditev v mestu. V zraku je bilo že čutiti negotovost, tesnobo in nelagodje. Iz sosednje Italije so prihajale vse bolj vznemirljive novice o strašni novi bolezni, o nevarni virusni bolezni s čudnim imenom ...

V Škofji Loki smo v začetku marca izpeljali še eno od napovedanih štirih okroglih miz v sklopu projekta *Odprta vrata kmetij*, z naslovom *Kratke prehranske verige za več zdravja na naših krožnikih*, ki sta jo organizirala LAS loškega pogorja in Razvojna agencija Sora. Na okrogli mizi so sodelovali **dr. Aleš Kuhar**, **Boštjan Kosec**, **Bine Volčič**, **dr. Janez Benedičič** in **Maja Zakotnik**. Govorili so pomenu zdrave lokalne oziroma domače (pre)hrane in čim krajših prehranskih verigah, od vil do vilic. Dnevi, ki so sledili, so potrdili dragocenost hrane z domačega vrta. Davno reklo, kultiviraj svoj vrt, je doživelo aktualizacijo.

Osrednji projekt, na katerega se je Občina Škofja Loka pripravljala z vso resnostjo in ga spomladi tudi zagnala, je bil projekt participativnega proračuna. Tudi v tem primeru gre za svojevrstno aktiviranje lokalnih potencialov. Je instrument odgovornega in dogovornega, demokratičnega ter produktivnega razporejanja dela proračunskega denarja tako, da o njegovi porabi – v več fazah – neposredno odločajo občani.

Projekt so poimenovali *Naša Loka* in ga podnaslovili *Predlagaj, glasuj, sodeluj!* Vsa gospodinjstva v občini so prejela zloženko s pojasnili in navedbo pomembnih datumov. Za dodatna pojasnila in animacijo so bile pripravljene delavnice, ki bi potekale v vseh krajevnih skupnostih, na njih bi bilo mogoče podati predloge ter pobude ...

Toda medtem je razraščajoča se pandemija koronavirusa dosegla tudi naše kraje. Življenje se nam je obrnilo na glavo.

Izbruh

Prav spomnim se tistega četrтка, 12. marca 2020, ko se je nebo (s)temnilo kot na strašni veliki petek, mesto je dobesedno opustelo, nastajala je in zlagoma zavlada la mučna, zloslutna tišina.

Na seji občinskega sveta, 12. marca zvečer, ki je že potekala brez javnosti in ob zmanjšani udeležbi pristojnih poročevalcev, je župan **Tine Radinja** svetnike seznanil z aktualnim razmerami. Takole se je župan Radinja spominjal tistih dramatičnih dni:

»Na občini smo želeli ves čas proaktivno spremljati situacijo in dejansko uvajati ukrepe že dan ali dva prej, preden so bili uvedeni na ravni države. Tudi

Mesto duhov. Škofja Loka, 6. april 2020.

(foto: Jernej Tavčar)

zato, ker se po našem mnenju dá veliko narediti prav v lokalni skupnosti s primernimi sporočili in ukrepi. Tako smo že 12. marca začeli sprejemati prve ukrepe o prepovedi javnih prireditvev in zaprtju vseh javnih institucij. Hkrati smo prilagodili delo občinske uprave in občin-skega sveta. V tem obdobju je občina sprejela 24 različnih ukrepov. Mnoge od njih skladno z odloki države, nekatere smo nadgrajevali, druge prilagajali tako, da so optimalni za naše okolje.

Redno se je (virtualno) sestajal Občinski štab Civilne zaščite, ki je centralizirano in sistematično spremljal razmere ter sprejemal in koordiniral celoto vseh zaščitnih ukrepov. Bili smo npr. prva občina na Gorenjskem, kjer so v zdravstvenem domu uvedli triažo – vstopno točko za obravnavo odraslih obolelih s COVID-19.

V prvih dneh izbruha epidemije smo ustanovili Občinski center za pomoč, kamor so občanke in občani lahko poklicali, tam pa so jih preusmerili k ljudem, prostovoljcem in organizacijam, ki so jim lahko pomagale. Ta center smo nadgradili še s številnimi drugimi iniciativami.

Naše življenje se je popolnoma spremenilo. Nihče ni pričakoval, da bomo delovali v takšnih okoliščinah, kot jih je prinesla epidemija. Vendar so naše občanke in občani v veliki meri odgovorno in dosledno upoštevali navodila, kako ravnati, da zaščitimo sebe in druge.

V zadnjih dveh tednih marca so si ukrepi sledili v hitrem ritmu, ob koncu meseca pa so se – s prepovedjo gibanja in združevanja na javnih površinah – bistveno zaostri tudi na ravni države. Zaprle so se šole, telovadnice, vrtci, knjižnica, muzej, Sokolski dom in ostali javni prostori. Odpovedane so bile vse prireditve, dogodki, tudi maše. Zaprli so se gostinski lokali, večje in specializirane trgovine, dostopnost do trgovin z živili so omejili.

Z(a) (zaščitnimi) maskami smo izgubljali obraze, med seboj smo vzpostavljali varnostno razdaljo. Ustavitev javnega življenja je trge, ulice in ceste naših mest spremenila v mesta duhov. Zasebna, poslovna in javna komunikacija so se preselele na splet. Novo zoženo, ZOOMirano realnost je določal, uokvirjal in strukturiral 40-minutni interval ZOOM konference. Začela se je nova doba absolutne prevlade pretočnih (inter)medijskih vsebin in socialnih omrežij. Doba tekoče postmoderne, čas distance in karantene.

*Tudi Dnevi Škofjeloškega pasijona so potekali virtualno. Fizično je izšla le še 15. predpraznična številka **Pasijonskih doneskov**.*

V Rokodelskem centru je o(b)stala fizična, taktilna razstava lončarja in industrijskega oblikovalca **Urbana Megušarja**, ki je zaradi epidemije in zaprtja centra za obiskovalce (za)živela predvsem v spletni obliki. Loški muzej je v želji, da ujame utrip duha časa v omrtvičenem času mest(a) duhov, objavil ustvarjalni natečaj **Moje tihožitje v času karantene**, s katerim nas je povabil, da v tej aktualni tematiki ustvarimo oziroma (pre)oblikujemo svoje občutke tega obdobja, podobe nelagodja. Poleg tega je Loški muzej mestu – in svetu – na ogled postavil **digitalni spletni arhiv članov Združenja umetnikov Škofja Loka**. Ta je rezultat daljšega, zelo obsežnega dela kustosov **Boštjana Sokliča** in **Barbare Sterle Vurnik**, je gradivo o sedanjih in preteklih umetnikih in umetnicah združenja ter njihovem delu. Spletni arhiv, ki ga bodo še dopolnjevali, ni suhoparno enciklopedična in podatkovno strnjena baza Loškega muzeja o pomembnem ZU Škofja Loka, ampak živ, odprto zastavljen projekt, z neizčrpnimi možnostmi spreminjanja.

Sredi težkih karantenskih dni so priznani loški glasbeniki, flavtist **Luka Železnik**, violinistka **Ana Julija Mlejn** in čelist **Miloš Mlejn**, v Marmornati galeriji Sokolskega doma pripravili koncert klasične glasbe – in ga (i)zbranemu avditoriju na domove posredovali prek spleta. Koncert namreč postane koncert šele, ko se izvajalcem pridruži občinstvo – četudi tokrat na daljavo. Navdihujoče, kljubovalno in kreativno.

Na posebno trdoživost je opozarjala tudi škofjeloška tržnica, ki smo jo v času pandemije predčasno preselili na območje nekdanje vojašnice, na prostor, ki je omogočal večji razmik med posameznimi stojnicami. Odprta, delujoča tržnica je potrdila izjemen (strateški) pomen zanesljive (samo)oskrbe v času kriz in nujnost obstoja čim krajših (lokalnih) preskrbovalnih verig, od njive do krožnika.

Svojevrstno kljubovanje in obet skorajšnjega konca najbolj zaostrenih razmer je predstavljal tudi **mini cvetlični sejem** konec meseca aprila, ko so na Mestnem trgu prebivalcem starega mestnega jedra Škofje Loke razdelili sadike okrasnih cvetlic. Majhna, a nadvse sladka *flower power* zmaga!

Tudi 1. maj smo preživeli brez velikih javnih prireditev, v naravi in veseli, ker so se težke pandemične razmere počasi začenjale umirjati.

Če je bila vseeno kakšna dobra stran koronskega obdobja, bi jo sam prepoznal v (zgolj začasni?) množični vrnitvi v naravo in k naravi, k manj strukturiranemu športu in rekreaciji, k družinskim sprehodom, izletom in vnovičnem odkrivanju lepote naše bližnje okolice. Realno se je potrdilo (statistično, kvantitativno) dejstvo, da resnično bivamo v lokalni skupnosti, v kateri je lepo živeti!

Konec praznikov je prinesel prva večja sproščanja zaščitnih ukrepov. Zadihali smo bolj sproščeno. Odpirati so se začele šole, vrtci, pod posebnimi pogoji so stanovalce doma za starejše spet lahko obiskovali svojci. Tam so stanovalci in zaposleni dobro – povsem brez okužbe – prestali obdobje hude preizkušnje.

Sproščanje

Počasi se je začelo prebujati javno življenje. Spet se je odprl kino, v Sokolskem domu je bila na ogled razstava *Pot na goro*, novomeškega slikarja **Janka Orača**, v Galeriji Ivana Groharja na Mestnem trgu pa ambientalni razstavni projekt *Zornice*, ki je obudil spomin na enkratni dogodek, ki se je odvil ob zori prvega dne (meteorološke) jeseni 2019.

Z ritualnim izvajanjem žive glasbe, plesom in vizualnimi umetniškimi intervencijami so se sodelujoči poklonili crngrobski dediščini, hkrati pa na simbolni ravni osvetlili pomen kozmičnih sil prehoda teme v svetlobo. Dogodek je noč pospremil v dan ter s tem opozoril na magičnost naravnih ciklov, ki določajo naš univerzum.

Prvega junija smo skupaj zrl v nebo, ki so ga v čast razglasitve uradnega konca epidemije in v zahvalo vsem tistim, ki so se v času epidemije predano trudili za zaježitev širjenja okužb s koronavirusom, za zdravje in življenja soljudi, preletela ameriška lovska letala F-16 in slovenski *pilatusi*.

Vendar smo se počasi začeli zavedati tistih, ki so odšli. Od nas se je poslovila **dr. Aleksandra Kornhauser Frazer**, izjemna ženska, ugledna znanstvenica, priznana pedagoginja in častna občanka Občine Škofja Loka. Srečno na skrivnostnih poteh in na nova srečanja, Sulčkova Adi!

A smo se tudi tokrat, v dnevih preizkušenj, kot skupnost izkazali! To je potrjeval tudi naziv **Prostovoljstvu prijazno mesto**, ki ga je Slovenska filantropija ponovno podelila naši občini.

Postepidemična pomlad je pomenila tudi oživljanje ter sprostitev vseh gospodarskih aktivnosti. Naša občina se je še intenzivneje lotila ključnih investicijskih projektov, tako v mestu kot na podeželju. V mestnem središču so izvedli rekonstrukcijo Kidričeve ceste mimo avtobusne postaje ter celovito obnovo Partizanske ceste, tako da je njen potek prilagojen sodobnim varnostnim in trajnostnim prometnim smernicam. Na območju Podlubnika in Pod Plevno so izvedli celovito obnovo komunalne infrastrukture ter rekonstrukcijo vozišča. Posodabljanje in obnavljanje javne komunalne infrastrukture je potekalo tudi v naselju Sv. Duh, na Grajski cesti, Kopališki ulici, v Zabrajdi in delu Frankovega naselja.

Na škofjeloškem podeželju so sanirali nekaj zemeljskih plazov, in sicer v Rovtah v Selški dolini, na Senici in v Gabrovem. Zaključili so sanacijo usadov na cesti do Močeradnika pod Osovnikom, v Rovtah pod vojaško cesto in na Pustotah v Zgornji Luši ter zgradili podporni zid na cesti do Sv. Tomaža in pločnik skozi naselje Draga. Rekonstruirali so cestni odsek v Sopotnici in obnovili odsek lokalne ceste Ševlje-Bukovščica, kjer so obnovili 4 mostove. V nadaljevanju sta potekali rekonstrukcija in razširitev odseka lokalne ceste Ševlje-Knape. Lotili so se tudi sistematične, etapne obnove turistične ceste proti Staremu Vrhu.

Škofja Loka je pomembno prometno, tudi kolesarsko vozlišče. Mesto želimo z obema dolinama, gorenjsko in državno prestolnico povezati z varnimi kolesarskimi potmi. Tako smo uredili kolesarsko povezavo med Gabrkom in Brodmi, v sklopu katere je glavni in najbolj atraktivni objekt brv za pešce in kolesarje, ki povezuje prav omenjeni vaški naselji. Nato smo začeli urejati kolesarsko povezavo Zminec–Bodovlje in naprej proti Škofji Loki.

Že v začetku leta so zaključili kolesarsko povezavo Odeja–Lipica. Jeseni pa se je začela rekonstrukcija Kidričeve ceste, kjer bodo v naslednjih treh letih na trasi od starega Petrola do železniške postaje na Trati zgradili sodobno kolesarsko povezavo. Gradnja bo potekala v treh fazah; prva se je začela na odseku med starim Petrolom in Starim Dvorom. Na obeh straneh te regionalne državne ceste so tako začeli urejati sodobne površine za pešce in kolesarje tako, da bodo te veliko bolj varne.

Pa kolo časa spet naravnajmo na pomlad. Kajti pomlad in zgodnje poletje sta tisti čas leta, ko je Škofja Loka najlepša, najbolj živa in najbolj pisana. Že res, da je korona odnesla tradicionalno maturantsko povorko in četvorko, ni pa mogla utišati *O'glasbene Loke* in Loko je, kot vsako leto, obiskal diplomatski zbor. Počastili smo dan državnosti, slavnostni govornik je bil poslanec državnega zbora **Marko Pogačnik**, za slavnostno vzdušje je poskrbel kvintet trobil Glasbene šole Škofja Loka.

Obnovljeni odsek občinske ceste v Breznici.
(vir: arhiv Občine Škofja Loka)

Pliš na poletni Pisani Loka. (foto: Denys Shay)

Skupina pasijonskih romarjev na poti na Svete Višarje. (foto: Jernej Tavčar)

Z neverjetno vitalnostjo, trdoživostjo in eleganco so se znova izkazale članice in člani **Društva Rovtarji**, ki so pripravili že **13. Mednarodno srečanje starodobnih kolesarjev**.

Bil je lep in topel poletni večer, poln hvaležnosti in optimizma, ko smo na slavnostni akademiji ob občinskem prazniku izkazali hvaležnost tistim, ki delajo dobro in za dobro skupnosti, tistim, ki jo s svojim delom gradijo in bogatijo ter jim podelili občinska priznanja. Za dobro vzdušje je poskrbel **Tomaž Hostnik** z imenitno spremljevalno skupino. Tudi v tem izrednem letu, ko so se dijaki na maturo pripravljali le na daljavo, odpovedani so bili maturantski ples, sprevod in sprejem, so maturanti škofjeloške gimnazije dosegli izjemen uspeh. V spomladanskem roku je splošno maturo opravljalo 152 dijakov in 151 jo je opravilo uspešno! Maturitetno spričevalo s pohvalo, za vsaj 30 doseženih točk od 34, je prejelo 7 dijakov, **Tina Kuhar** in **Anja Kustec** pa sta dosegli vse točke.

Zadnjo nedeljo v juniju so ubrano zazvenele obnovljene orgle v romarski cerkvi Marijinega oznanjenja v Crngrobu. Orgle, ki jih je leta 1743 izdelal mojster Janez Frančišek Janeček, šmarnega maja pa so zaključili njihovo obnovo, je to nedeljo blagoslovil nadškof metropolit **Stanislav Zore**.

Občinski praznik že po tradiciji predstavlja nekakšen simbolni vstop v dneve visokega poletja, in lani je bil na ta praznični dan **občni zbor Muzejskega društva Škofja Loka**. Po štirih mandatih se je s predsedniškega mesta poslovil **mag. Aleksander Igličar**. Po osmih predsednikih, ki so v več kot osemdesetletni zgodovini vodili društvo, je vodstvo društva prevzela prva ženska, dosedanja podpredsednica **Helena Janežič**. Že to bi bilo dovolj za veselo praznovanje, pa je sledila še predstavitev 66. številke **Loških razgledov**, ki jo je predstavila **Marija Lebar**, urednica tega imenitnega domoznanskega zbornika. Bil je res čudovit večer, vstopili smo v bolj brezskrben poletni čas ...

Čez nekaj dni so na tej isti urbani zeleni oazi Sokolskega doma, ob prepevanju veselih otroških pesmic, odprli poletne **Bralnice**. V Sokolskem domu je fotografsko razstavo **Mostovi Janeza Podnarja** zamenjala razstava karantenske edicije **21. Kolonije Iveta Šubica Karantena**.

Veliki razstavi *Glina v prostoru in času* v Galeriji Loškega gradu se je v razstavnem Fokusu pridružila razstava, ki predstavlja ženske, ki so s svojim strokovnim delom in delovanjem gradile našo muzejsko zgodovino.

Karanteno smo pospravili (na varno) v galerijo, zunaj pa je vladalo prijetno poletje, ki je v mesto in pod mostove na Sori vabilo številne obiskovalce. Razvojna agencija Sora je na škofjeloško vabila s prav posebnimi promocijskimi vsebinami. S spletnim videospotom *Zdaj je čas za Škofjeloško* in še dvema videopovabiloma v Selško in Poljansko dolino so se pridružili nacionalni motivacijsko-promocijski kampanji, poimenovani *Zdaj je čas. Moja Slovenija*. V loški zgodbi je glavno promocijsko vlogo prevzel **brat Jožko Smukavec**, kapucin, ki nas je na svoj (p)osebni simpatičen način nagovarjal in vabil, naj obiščemo privlačno in skrivnostno Škofjo Loko.

Brat Jožko je budil optimizem in širil pozitivno energijo, s katerima je navdal tudi škofjeloške pasijonske romarje, ki so se v začetku julija podali na romanje v Celovec. Tam so obiskali koroške rojake in novega celovško-krškega škofa **dr. Jožeta Marketza** ter jih povabili k sodelovanju pri pripravi in na obisk *Škofjeloškega pasijona*. Na veliki šmaren so pasijonski romarji poromali na Sv. Višarje nad Kanalsko dolino, kjer so tudi tamkajšnje rojake ter vse ljudi dobre volje povabili v pasijonsko mesto ob Sori.

Slogan ***Kino nad mestom*** je bil lani res na mestu. Na Loškem gradu, nad mestom, so v filmski uspešnici *Bohemian Rhapsody* bobneli rokovski ritmi in koncertne arije legendarne britanske skupine Queen.

Koncertna izvedba Mozartove opere *Figarova svadba*, ki so jo pod temnim avgustovskim nebom na Trgu pod gradom izvedli izvrstni solisti in dirigenti, udeleženci mojstrskih tečajev, pod vodstvom priznanega francosko-ameriškega dirigenta **Georga Pehlivaniana**, je bil pravi uvod v najbolj karnevalski del poletja! Izkazalo se je, da tudi v najbolj brezskrbne in sproščene dni lanskega leta. Poletni festival *Pisana Loka*, s koncerti **Vlada Kreslina**, skupin **Dan D, Pliš, Prismojenimi profesorji bluesa, Slam zverinami** in nastopom stand up komikov ter posebnimi dodatki, kot je bil glasbeni projekt *Wiener kafič* (**Irena Grafenauer, Mate Bekavac in Aco Biščević**), je bil imenitna spremljava za zaključek počitnic.

Razveselili smo se normalnega začetka šole. V šolske klopi v škofjeloških šolah in njihovih podružnicah je lani prvič sedlo 270 učencev. Morda je bila pot v šolo, vsaj za učence OŠ Škofja Loka – Mesto, še toliko prijetnejša, ker je v septembru vodila po **Odprti Šolski ulici**. Ta je bila pri nas prvi tak primer odpiranja javnega prostora po meri ljudi. Gre za sodoben pristop k urejanju uličnega prostora, ki spodbuja druženje ljudi na prostem, povezuje skupnost, promovira varno hojo

Festivalska Pisana Loka 2020. (foto: Boštjan Kmetec)

v šolo in po vsakdanjih opravkih kot varno, zdravo in trajnostno obliko mobilnosti ter povečuje potencial lokalnega kolesarjenja. V septembru je naša odprta Šolska ulica postala zares privlačna in živahna zelena mestna aleja!

Privlačne in živahne ulice našega mesta so v začetku septembra obiskali tudi udeleženci mednarodne konference ***Mladi in starejši, aktivno staranje.*** Potekala je kljub velikim težavam, saj so se takrat vnovič zapirale meje nekaterih držav, tako da je svoje sodelovanje odpovedalo več partnerskih mest. Vseeno je prišlo 27 udeležencev iz tujine, iz Škofje Loke jih je bilo okoli 70, nekaj jih je prišlo iz Ljubljane, z odsotnimi udeleženci iz partnerskih mest pa so se povezali prek spleta, tako da so se lahko aktivno vključevali v razpravo.

Sredi septembra je Škofjo Loko in Železnike obiskal tudi predsednik evropskega združenja pasijonskih mest Europassion **Josef Lang** s soprogo, saj smo takrat še upali, da bo Škofja Loka v jubilejnem letu 2021, prav v času uprizoritve *Škofjeloškega pasijona*, gostila letno skupščino Europassiona.

Škofjeloški pasijon pa je bil tudi del zgodbe lanskoletnih Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD). Na različnih lokacijah po vsem mestu je bilo poleg stavbne dediščine moč spoznavati tudi tisto, ki jo ohranjajo rokodelci, dediščino klobučarstva in zgodovino čebelarstva na Škofjeloškem. Predstavili so delo restavratorja, ki ohranja umetniška dela, in zbirko predmetov, ki jih v svoji zbirki hrani zbiratelj in restavrator. Predstavili so tudi proces, strokovne postopke in dokumentarni film o restavriranju 300 let starega rokopisa *Škofjeloškega pasijona*, ki so ga v mirni, tihi karanteni knjižnice kapucinskega samostana opravili v upočasnjem času korone.

Že omenjeni promocijski turistični film *Zdaj je čas za Škofjeloško*, ko nas je v pasijonsko mesto vabil pater Jožko Smukavec, je ob zaključku promocijske kampanje prejel prvo nagrado Slovenske turistične organizacije, za najboljše videopovabilo med obrazi slovenskega turizma!

V okviru Dnevov evropske kulturne dediščine je Občina Škofja Loka v sodelovanju s Šolo prenove organizirala dvodnevno delavnico *o veččinah suhozidne gradnje*. V praktičnem delu delavnice so se udeleženci pod mentorstvom mojstra **Primoža Novaka** lotili obnove suhega zidu na vrtu Loškega gradu. Suhi zidovi po vsem svetu predstavljajo najpreprostejše in najstarejše grajene strukture. V Sloveniji so najbolj poznani na Krasu, kjer so uspeli veččine suhozidne gradnje leta 2018 vpisati na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Tako kot *Škofjeloški pasijon*.

Omenimo še novo knjižnico, ki smo jo odprli v Frankovem naselju. Sodobna, zračna, večja in večfunkcionalna in z bolj prijaznim dostopom bo Knjižnica Trata postala privlačni kulturno-družabni in izobraževalni center za prebivalce celotne krajevne skupnosti.

Od nove knjižnice pa k novi knjigi. In to kakšni! Župan Tine Radinja je v začetku oktobra podelil nagrado avtorjem najlepših škofjeloških pravljič. Na natečaj, ki so ga letos razpisali prvič, je prispelo kar 49 avtorskih del. Prvo nagrado si je

za pravljico *Miška Rubi in zlati list* prislužila **Darja Čadež**. Nagrajena pravljica je napisana v verzih in govori o miški Rubi, ki živi pod Homanovo lipo. Avtorica je knjigo tudi sama ilustrirala. Slikanica bo primerno knjižno darilo novopečenim staršem, ki bodo tudi z imenitno knjigo iz domačega okolja lahko spodbujali bralno kulturo svojih otrok.

Naše starejše občane je razveselil zagon projekta *Prostofer*. To je vseslovenski prostovoljski projekt s starejšimi aktivnimi vozniki prostovoljci za mobilnost starejših, ki povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz in ne (z)morejo uporabljati javnih in plačljivih prevozov. S tem jim omogočajo večjo mobilnost, večjo socialno vključenost, medsebojno povezovanje in pomoč, boljšo kakovost življenja v tretjem življenjskem obdobju ter možnost, da čim dlje lahko ostanejo doma in čim kasneje odidejo v dom za starejše. Župan Tine Radinja je prostovoljnimi vozniki izročil ključ novega električnega avtomobila, tako so skupaj zagnali projekt.

Na Loškem odru so v novo gledališko sezono vstopili s kultno komično dramo Janusza Glowackega *Antigona v New Yorku*. **Bojan Trampuš** je z vlogo brezdomnega ruskega Žida Saša beležil tudi 30 let svojega umetniškega odrskega ustvarjanja. Skupaj z Antigono ju je zaustavil izbruh novega vala pandemije.

Previdnost pa je narekovala, da so lično pisano knjižico, umetnostno-zgodovinski vodnik po cerkvi sv. Miklavža na Godešiču **dr. Luke Vidmarja**, ki jo je izdalo Muzejsko društvo Škofja Loka, v lepo obnovljenem svetišču, ki datira v čas med 12. in 13. stoletjem, predstavili že oktobra. Če bi čakali na decembrski god patrona in dobrotnika, bi jo odnesli praznih rok – predstavitev ne bi bilo.

Črni oktober

Ko so nas 22. oktobra obiskali študenti medicine s promocijsko kampanjo, ki so jo pripravili na vladnem uradu za komuniciranje, in so na promocijski stojnici občankam in občanom predstavljali pomen pravilnega (samo)zaščitnega protivirusnega ravnanja, je bilo v zraku (dobesedno!) že čutiti nekaj zlovesčnega. Zajel nas je drugi val okužbe. Nad nas je prihajal val, ki je bil mnogo strašnejši kot prvi, zadel nas bo v veliko večjem obsegu!

Tokrat oboleli niso bili zgolj brezimne številke, dobivali so obraze, imena. Najhuje je bilo v Centru slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka. Tam v spomladanskem času ni bilo nobene okužbe, niti med stanovalci niti med zaposlenimi. Obnašali so se zelo odgovorno. Tudi v jesenskem času so bili pozorni, potem

Podeltev nagrad avtorjem najlepših škofjeloških pravljič: Helena Janežič, Damir Grbanovič, Darja Čadež, Tine Radinja, oktober 2020.
(foto: Denys Shay)

pa jih je po vnosu virusa iz bolnišnice doletelo, da se je okužilo nekaj stanovalcev, potem jih je bilo že deset, številke so narasle na trideset okuženih stanovalcev in zaposlenih, nato so številke grozljivo eskalirale.

Takrat so odgovorni sprejeli drastično, a smelo odločitev. Občino so prosili za ustrezen funkcionalni prostor v neposredni bližini doma. Župan Tine Radinja se je dogovoril z vodstvom OŠ Jela Janežiča in stopili so v stik s pristojnima Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvom za izobraževanje. Takoj, ko si je prostore ogledala regijska koordinacijska skupina ter jih ocenila za primerne, so tam 19. oktobra za okužene prebivalce doma starostnikov vzpostavili zunanjo enoto centra CSS – t. i. rdečo cono. Učinkovita koordinacija in hitra vzpostavitev funkcionalne rdeče cone se je pokazala kot primer dobre prakse in bila zgled za celotno državo.

Občini Škofja Loka in Železniki sta v teh izjemno težkih dnevih beležili strmo rast okuženih in imeli eno najbolj neugodnih epidemioloških slik v državi. V dramatični spletni novinarski konferenci, sklicani pred novembrskimi prazniki, so pristojni občane pozivali k skrajno odgovornemu (samo)zaščitnemu ravnanju v prizadevanju, da se negativna epidemiološka situacija čim prej popravi.

Župan Tine Radinja je bil povsem jasen: *»Z res doslednim upoštevanjem vseh zaščitnih ukrepov lahko premagamo ta epidemiološki izziv, ki verjamem, da je eden največjih izzivov na področju zdravstva in varnosti za našo občino.«* Ponovno je poudaril, da le z upoštevanjem ukrepov lahko prispevamo, da se okužba ne širi eksponentno, ampak čim bolj počasi, ter tako omogočamo zdravstvu in ostalim podsistemom, da kar najbolje delujejo. Pri tem je postregel z vsaj eno pozitivno informacijo, in sicer, da se je stanje v CSS stabiliziralo, prav tako pa se počasi vrača kader v vrtce, kjer so prav med zaposlenimi beležili veliko število obolelih.

V imenu škofjeloškega zdravstvenega osebja je v nadaljevanju spregovorila **Romana Pintar**, dr. medicine, ki je dejala, da delajo prek svojih zmožnosti. Pri tem je poudarila, da vsak, ki mora ostati v samoizolaciji, mora res ostati doma: *»Število okužb narašča. Vsak Ločan pozna nekoga, ki je bolan. Mogoče bo naslednje dni vsak poznal nekoga, ki je moral v bolnišnico, in čez nekaj dni se lahko zgodi, da bo vsak poznal nekoga, ki bo umrl zaradi covida.«*

Ta strašljiva prerokba se je uresničila. Umrli je dramski igralec **Igor Žužek**. Ločan, Placar, pa tudi radoveden popotnik in duhovit sogovornik. Še decembra 2019 smo ga gledali v slovenski kriminalni nadaljevanki *Jezero*, letos pa še v eni televizijski kriminalni nadaljevanki *V imenu ljudstva*. V dobri družbi smo skupaj nazdravili zdravemu in srečnemu novemu letu. Letu, ki je bilo njegovo zadnje. Kakšna ironija!

Poslovil se je tudi **Tone Mlakar**, arhitekt, fotograf in scenograf. Bil je svojevrsten kronist spreminjajočega se sveta – novega sveta, ki pa ga je sam tudi aktivno soustvarjal. (Pre)živel je skoraj sto let. Bil je mož mnogoterih življenj, tolikih, da so o njih posneli celo film.

Leto 2020 je bilo strašno leto. Annus horribilis. Leto preizkušenj. V nekem smislu je bilo to leto velikega pasijona. Pol leta pred ponovno uprizoritvijo *Škofjeloškega pasijona* – v jubilejnem letu njegove 300-letnice – so ključni ljudje, ki vodijo pasijon: **Jakob Vrhovec**, vodja projekta, **Borut Gartner**, režiser, **Tine Radinja**, župan, in **brat Jožko Smukavec**, predstojnik kapucinskega samostana, sprejeli težko, a nujno odločitev. Uprizoritev *Škofjeloškega pasijona* leta 2021 so odpovedali in prestavili na leto kasneje. V postno-velikonočni čas leta 2022. To so predlagali tudi občinskemu svetu, ki je ob koncu oktobra to odločitev tudi potrdil.

Prižgimo luči upanja

Kljub vsemu pa vse ni bilo tako slabo. V Brodeh smo po dolgem času namesto brvi, ki jo je pred leti odnesla povodenj, zgradili novo brv čez Poljansko Soro, s katero je vzpostavljena varna lokalna kolesarska in peš povezava med naseljema Brode in Gabrsk. Obenem pa so z novo brvjo naselje Brode povezali z glavno državno kolesarsko povezavo G3, ki na tem delu poteka po opuščeni regionalni cesti.

V tem neprijaznem času smo obnovili tudi napise na kamnitih napisnih tablah na Marijinem – kužnem! – znamenju na Mestnem trgu. Začetek obnove zahvalnega znamenja v negotovih časih je dobra novica. Spomni nas, da je nekoč našim prednikom že bila huda ura, a so (pre)živel z upanjem in zaupanjem!

Nova brv v Brodeh. (foto: Andrej Tarfila)

Dobra novica je bila tudi to, da se je v tem temnem času v svoje rojstno mesto vrnil pevec **Jan Plestenjak**. Veličastno je razsvetlil mesto, pričaral praznično vzdušje in posnel nekaj sekvenc videospota za pesem *Meni dobro je*. In bilo nam je res (vsaj malo) bolje. Mesto je praznično zažarelo. Prve decembrske dni nam je zimska narava natresla snega in Loka je bila videti kot tista na sliki Ivana Groharja, po kateri v Škofji Loki poimenujemo vsakoletno decembrsko praznično dogajanje. Žal smo lani morali odpovedati ta priljubljeni decembrski festival. Dobri možje so postali le še bolj skrivnostni, pojavljali so se po skrivnostnih virtualnih poteh. Tudi stojnice **LUft** so vabile in **Izložbe domišljije** so žarele v nekem vmesnem svetu/prostoru med realnim in digitalnim. Le naša solidarnost je bila čisto prava, resnična: srčna, topla in otipljiva. Lanski december je bi še bolj dobrodelen: v akcijo obdarovanja otrok, starejših in socialno ogroženih so se vključile številne škofjeloške organizacije, združenja in posamezniki. Bili smo mali škratje z velikim srcem, ki smo zbirali darila in tako osrečili otroke iz socialno šibkih družin. Z ročno izdelanimi prazničnimi voščilnicami pa smo želeli nasmehe na obraz narisati tudi našim starostnikom iz CSS Škofja Loka. Someščanu Mihi Nardoniju smo pomagali pri nakupu novega elektromotornega invalidskega vozička. We can be heroes just for one day!

Škofja Loka je festivalsko mesto. In pasijonsko mesto. Mesto z dolgo in bogato gledališko tradicijo, kar potrjujemo vedno znova. Na lanskoletnih 33. Čufarjevih dnevih na tradicionalnem – tokrat seveda spletnem – festivalu ljubiteljskih gledališč na Jesenicah je bil z nagrado za najboljšo ansambelsko igro nagrajen kolektiv Loškega odra za igro *Strasti, laži in maček v žaklju*, v režiji **Milana Goloba** (tudi režiserja zadnje uprizoritve *Škofjeloškega pasijona*). Za najboljšo predstavo po izboru občinstva je bila na glasovanju spletnih gledalcev z največ glasovi izbrana priredba Tavčarjeve *Visoške kronike*, v režiji **Andreja Šubica** in izvedbi KD dr. Ivan Tavčar Poljane.

Nova knjižnica na Trati. (foto: Andrej Tarfila)

O pasionirani privrženosti gledališču pričajo tudi tradicionalne Severjeve nagrade, ki jih je Loka lani gostila že 50. po vrsti. V tem jubilejnem letu – žal le v virtualni različici – kot spletno predstavitev in ne kot osrednji odrski dogodek, s katerim v Loki po tradiciji praznično zaključujemo gledališko leto.

Leto se je bližalo koncu, nagrade pa so še kar prihajale v Loko. Strokovno restavriranje dragocene knjižne dediščine, izdaja inovativnih pravljicnih knjig, tradicionalno navdihujoče poletne *Bralnice* ter odprtje nove, sodobne knjižnične enote na Trati so bili razlogi, da so naši občini podaljšali naziv branju prijazne občine! No, in tudi za (vse) to je Zveza bibliotekarskih društev Slovenije s stanovskim, **Čopovim priznanjem** nagradila **Matjaža Eržena**, direktorja Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka.

In ja, Loka je tudi prostovoljsko mesto. Na prehodu v novo leto je naziv naj **prostovoljec leta 2020** prejel **Rok Šarič**; devetnajstletnega študenta prava odlikuje vestno prostovoljsko delo, predvsem na področju mladih. V letu 2020 je pomagal na številnih področjih, zlasti tistim skupinam ljudi, ki jih je najbolj prizadela pandemija koronavirusa. O(b)stajala sta upanje in optimizem. Tudi zato, ker je zdravstveno osebje Zdravstvenega doma Škofja Loka konec minulega leta že začelo izvajati množično brezplačno testiranje s hitrimi antigenski testi. Da smo lahko bolje vedeli, pri čem smo. Predvsem pa zaradi tega, ker se je v dneh med božičem in novim letom že začelo cepljenje – za tiste najbolj ranljive med nami – za stanovalce CSS v Škofji Loki. Tam so tik pred novim letom zabeležili zelo pomembno etapno zmago, saj niso imeli več nobenega okuženega stanovalca ali zaposlenega!

Takšno, tako slabo leto se pravzaprav ne more ponoviti! Tako smo (vsaj) mislili, želeli in upali, ko se je na jutranjem obzorju približevalo novo leto. Čez kak teden se bo končalo podganje leto in začelo se bo srečno leto velikega bivola.

Odšel je Igor Žužek. (foto: Jernej Tavčar)